

Original Article

Stable Employment of Prisoners, New Approach in Production Boom

Fattaheh Teimouri¹, Mahmoud Ashrafi² , Masoud Heidari³

ABSTRACT

Employment and the pursuit of initiatives to bolster national production have recently gained prominence in Iran, reflecting a strategic priority aimed at improving the country's economic landscape. Recognized as a major project within the framework of the Judiciary Transformation Document, this initiative is managed by the Prisons Organization and the Department of Educational and Protective Measures, which acts as the implementing body. This research endeavors to explore the benefits of investing in the enhancement and promotion of prisoners' employment, emphasizing innovative approaches to managing their job opportunities as key human resources under governmental oversight. Using a descriptive-analytical methodology, the study synthesizes information derived from documents, books, articles, and online sources. Additionally, the research examines the employment policies of the prison organization and, where appropriate, incorporates interviews with stakeholders involved in this domain to enrich the data collection process, thereby enhancing the comprehensiveness and robustness of the study. Beyond reducing recidivism, career development for inmates presents a viable strategy for creating employment opportunities and elevating national productivity in both qualitative and quantitative terms. Effective planning and management of prisoners' employment—aimed at ensuring continuity of work—are vital for guiding inmates toward stable, lawful employment in the society. The implementation of short-term, medium-term, and long-term strategies and policies is deemed essential for finding an efficient policy and fostering job stability among prisoners. From an economic perspective, establishing dedicated centers for managing employment opportunities and creating job search platforms for inmates are significant steps toward increasing production capacity. To advance employment development and improve vocational training systems within the prison sector, particularly under the medium-term goals outlined in the Judiciary Transformation Program, it is critical to design a clear and precise plan aligned with national production objectives. Country's production is supported by four fundamental pillars: political economy, investment, currency, and human and social capital. Production is shaped based on the factors of production in any economy. Notably, human and social capital is paramount for production and its sustainability; without them, production efforts risk fundamental instability. Despite the existence of laws governing employment, entrepreneurship, and production enhancement, Iran faces fragmentation and overlapping legal frameworks, resulting in inconsistencies and implementation challenges in achieving production promotion and economic improvement. Stakeholders involved in prisoner employment are often unaware of existing

How to Cite: Teimouri, Fattaheh, Ashrafi, Mahmoud, Heidari, Masoud, "Stable Employment of Prisoners, New Approach in Production Boom", Legal Research, Vol. 28, No. 110, 2025, pp:201-220.

DOI: <https://doi.org/10.48308/jlr.2025.228596.2300>

Received: 03/09/2022-Accepted: 04/01/2025

1. PhD., Faculty of Humanities & Law, Islamic Azad University: Isfahan (Khorasgan) Branch, Isfahan, Iran

2. Assistant Professor, Faculty of Humanities & Law, Islamic Azad University: Isfahan (Khorasgan) Branch, Isfahan, Iran

Corresponding Author Email: mahmood.ashrafi@iau.ac.ir

3. Associate Professor, Faculty of Humanities & Law, Islamic Azad University: Isfahan (Khorasgan) Branch, Isfahan, Iran

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

legal tools that could facilitate the advancement of employment and production goals within the correctional system. Future research should focus on identifying skills and productive jobs aligned with prisoners' individual profiles, leveraging collected data—possibly enhanced by artificial intelligence—to determine suitable career paths and optimal employment opportunities. Information integrity leading to a sustainable employment and strategic oversight in prisoner's job search profile requires measures to control prisoner's situation. Developing an integrated information management system (SAMAJM) for prisoner employment is proposed to facilitate cohesive management of prisoners' employment, personalize job placement, coaching career development, attract entrepreneurs and investors, and promote local employment as well as prisoners empowerment that aligns with cultural and geographic contexts. Such a system would operate under the supervision of the Job Opportunity Management Center, which would also be responsible for forecasting and proposing sustainable job opportunities for inmates. Innovative concepts like Career Coaching—an emerging discipline within coaching sciences—aim to foster collaboration between the coach and the client (here: the prisoner), encouraging inmates to realize their full potential through stimulating cognitive and creative capacities. Additionally, implementing an electronic employment record within the Prisoners' Employment System can streamline the collection of identity data, employment history, physical and psychological assessments, and talent identification from the moment of detention, guiding inmates along customized career pathways while motivating lawful income generation. Crowdfunding presents another effective mechanism, facilitating access to a broad network of investors via social and specialized platforms. This approach can financially support prisoners' entrepreneurial initiatives, leveraging technological entrepreneurship to produce employment for prisoners to boost production and economic development. Integrating such innovations into dedicated modules within existing software platforms like SAMAJM is appropriate. Ultimately, this study aims to provide comprehensive job prospects for prisoners upon release, improve working conditions, ensure sustainable employment, and foster a production-oriented approach—harmonizing legal frameworks to promote this segment of society's business situation.

KeyWords: Stable Employment, Prisoners, Production Boom, Economic Development, Job Opportunities

اشتغال پایدار زندانیان، رویکردی جدید در رونق تولید

فتاحه تیموری^۱، محمود اشراقی^۲، مسعود حیدری^۳

چکیده

اشتغال و به کارگیری الزامات رونق تولید ملی، از دغدغه‌های اخیر در ایران و راهبردی قابل ملاحظه جهت ارتقای وضعیت اقتصادی جامعه است. بدین نحو که به عنوان یکی از طرح‌های پیش‌ران و در اولویت سند تحول قوه قضائیه در دستور کار سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی تربیتی به عنوان متولی اجرا قرار گرفته است. این پژوهش درصدد بررسی مزایای سرمایه‌گذاری بر ارتقا و رونق تولید مشاغل زندانیان و ارائه راهکارهای نوین در جهت مدیریت فرصت‌های شغلی آنها به عنوان نیروی انسانی تحت کنترل حاکمیت است. که با بهره‌گیری از روش توصیفی تحلیلی، با بررسی اسناد، کتب، مقالات و منابع اینترنتی به تقریر درآمده است. همچنین سعی شده ضمن مطالعه در حوزه اشتغال سازمان زندان‌ها و عندالاحتضا مصاحبه با دست‌اندرکاران این بخش از نظام زندانبانی به عنوان ابزار گردآوری اطلاعات، به فراخور مباحث به دایره استنادی این روش مطالعاتی افزوده تا از خلال آن، تحقیق حاضر، قوت و جامعیت پیدا کند. این مقاله با هدف ارائه چشم‌انداز شغلی برای زندانیان بعد از آزادی، درصدد بهبود وضعیت کار، اشتغال پایدار و رونق تولیدات حاصل از مشاغل زندانیان و انسجام قوانین موجود در زمینه بهبود کسب و کار این بخش از جامعه است. هدایت شغلی زندانیان در راستای تداوم بخشیدن به اشتغال آنها علاوه بر پیشگیری از ارتکاب مجدد جرم راهکاری مناسب برای کمک به اشتغال‌آفرینی و بها دادن به رونق تولید ملی از لحاظ کیفی و کمی است.

کلید واژگان: اشتغال پایدار، زندانیان، رونق تولید، توسعه اقتصادی، فرصت‌های شغلی.

استناد به این مقاله: تیموری، فتحه، اشراقی، محمود، حیدری، مسعود، «اشتغال پایدار زندانیان، رویکردی جدید در رونق تولید»، فصلنامه تحقیقات حقوقی، دوره ۲۸، شماره ۱۱۰، تیر ۱۴۰۴، صص: ۲۲۰-۲۰۱.

DOI: <https://doi.org/10.48308/jlr.2025.228596.2300>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۱۲ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۵

۱. دکتری، دانشکده علوم انسانی و حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی: واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران
۲. استادیار، دانشکده علوم انسانی و حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی: واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران
/ایمیل نویسنده مسئول: mahmood.ashrafi@iaui.ac.ir
۳. دانشیار، دانشکده علوم انسانی و حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی: واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقدمه

استفاده گسترده از مجازات زندان بر مدیریت داخلی زندان‌ها تأثیر می‌گذارد. زیرا با افزایش جمعیت کیفری، نه فقط رعایت استانداردهای فضای مطلوب، غذای کافی، بهداشت و درمان، حرفه‌آموزی و آموزش علمی و امکان هوای تازه وجود ندارد، بلکه مدیریت زندان امکان برآوردن نیازهای ابتدایی زندانیان را نیز ندارد.^۱ اخیراً تلاش‌هایی جهت عقد قرارداد با کارخانجات و صنایع برای اشتغال زندانیان با هدف نگهداشت و استخدام آنها پس از آزادی شده است. با مراجعه بنیاد تعاون اشتغال زندانیان اصفهان و مصاحبه با معاون مجموعه مطلع گردیدم آماري در خصوص اینکه چه تعداد زندانی بعد از خروج از زندان به شغل اختصاص داده شده در ایام بازداشت ادامه داده‌اند در دسترس نیست. این موضوع عدم توجه به وضعیت شغلی پس از آزادی زندانیان را بیشتر نمایان می‌کند. آنچه نیاز است مورد توجه مسئولین امر قرار گیرد، در نظر گرفتن چشم انداز میان مدت و بکارگیری استراتژی اصولی و راهبردی برای پایداری مشاغل زندانیان، در جهت رونق تولید، با توجه ویژه به سند تحول قوه قضائیه^۲ در راستای بازنگری در نظام حرفه‌آموزی و اشتغال زندانیان است.

اشتغال راهبردی، به‌منظور پایین آوردن هزینه نگهداری زندانیان و کسب درآمد مناسب در ایام بازداشت است؛ اما دیدگاهی فراتر از آن، افزایش ارزش افزوده و سودآوری ناشی از محصولات و کالاهای تولیدی زندانیان است. هدفمندی اشتغال زندانیان مستلزم برنامه‌ریزی جامع، سرمایه‌گذاری و حمایت دولتمردان و پیش‌بینی موضوع در برنامه توسعه اقتصادی کشور است. آنچه دغدغه اصلی و پرسش مطرح در این طرح است؛ تغییر رویه کنونی اشتغال و کوچینگ مسیر شغلی زندانیان است. تأمل در تأمین بازار کالاهای تولیدی زندانیان، فراتر از جمعیت هشتاد میلیونی ایران به سطوح بین‌المللی تا اهتمام در خصوص جبران کاستی‌های بازار اقتصادی، ضمن دسته‌بندی مشاغل از حوزه کشاورزی، صنعتی، خدماتی، تجاری با رویه بومی‌گزینی زندانیان به‌نحوی که زندانیان متناسب با محل سکونی و موقعیت جغرافیایی محل زندگی آنها پس از آزادی مشاغلی درآمدزا داشته باشند. تا ضمن بالابردن انگیزه و عزت نفس زندانی تمایل به اشتغال پایدار در راستای کاهش تکرار جرم حاصل گردد. زندان‌ها باید از وضعیت مصرف‌کنندگی محض به بخشی از موتور اقتصادی کشور تبدیل شوند. به نظر پژوهشگر این موضوع مسئله‌ای دور از ذهن نبوده و کمک شایانی به جامعه در بخش رونق تولید خواهد کرد. ایجاد مشاغل مولد و پایدار و پیش‌بینی استمرار این مشاغل به‌صورت بلندمدت، همراه با رضایت شغلی زندانی از اهداف این مقاله است. برنامه‌ریزی در این خصوص مستلزم دایر کردن مراکزی با بهره‌وری از توانایی کارشناسان اقتصادی، مشاوران شغلی، روانشناسان همراه با حمایت دولت و جامعه و طراحی سامانه خاص مدیریت اطلاعات جامع مشاغل زندانیان از وضعیت شغلی، اجتماعی و اقتصادی قبل از ورود تا پس از آزادی و اطمینان از ثبات شغلی خواهد بود. قدمت به کار گماردن زندانیان به زمان‌های قدیم صدر اسلام و حتی ماقبل آن می‌رسد؛ بنای آثار باستانی قدیمی چون اهرام ثلاثه مصر و تسطیح راه‌ها و جاده‌ها در اعصار قدیم توسط پادشاهان به زندانیان و بردگان واگذار می‌شده است.

در پایان قرن نوزدهم سیستم کیفری کشورهای غربی درگیر با صنایع شد. تصمیم گرفتند به جست‌وجوی بازار بپردازند و کالاهایی مثل لباس‌های متحدالشکل کار، کفش، تخت‌خواب و ... در زندان تولید کنند؛ فکر خوبی بود و صرف کمک به هزینه‌های اصلاحی می‌شد و از نفع حاصل به زندانیان دستمزد پرداخت می‌کردند. در زندان قرن نوزدهم کار و تشکیلات

۱. حبیب پروین، کریم، «مطالعه تطبیقی نظارت الکترونیکی در حقوق کیفری ایران و انگلستان»، رساله دکتری، دانشگاه عدالت، ۱۳۹۷، ص ۴۶.

۲. نسخه روشن، اجماع‌ساز و جمع‌بندی شده‌ای از رویکردها و راهکارهای تحولی است با حفظ و تقویت اصول و خطوط اساسی انقلاب و با نوآوری در شیوه‌ها، روش‌ها و کارکردها حرکتی جهشی را در حکمرانی قضایی ایجاد می‌نماید.

مربوط به آن، از مهم‌ترین عوامل زندگی روزانه بود. شغل و حرفه خود به خود می‌توانست ارتباط متقنی با شیوه‌های اجرایی و بازارهای بین‌المللی به‌وجود آورد.^۱

این موضوع هدفمند یا متناسب با توانمندی زندانیان نبوده و به‌تدریج این مشاغل و فعالیت‌ها تغییر و به اصل فردی‌سازی مجازات‌ها توجه شده است.

بخش اول این مقاله ارائه برنامه و خط‌مشی اشتغال پایدار زندانیان با در نظر گرفتن کوچینگ مسیر شغلی، چشم‌انداز شغلی زندانیان با فعال کردن زندان‌ها به بخشی از موتور اقتصادی و رهنمون زندانیان از نیروهای مصرف‌کننده به نیروی انسانی مولد و در بخش دوم راهبردهای توسعه پایدار اقتصادی با رویکرد رونق تولید و ارائه راهکارهای مناسب برای رونق محصولات تولیدی زندانیان است.

۱. برنامه و خط‌مشی اشتغال پایدار

برای بهبود اثربخشی اشتغال زندانیان، دستیابی به ثبات شغلی و پایداری حرفه‌ها پس از آزادی، ضرورت دارد برنامه‌ریزی دقیق و تدوین خط‌مشی و راهبردهای مناسب در این مسیر صورت پذیرد.

۱.۱. استراتژی مدیریت فرصت‌های شغلی زندانیان

استفاده گسترده از مجازات زندان بر مدیریت داخلی زندان‌ها تأثیر می‌گذارد؛ زیرا با افزایش جمعیت کیفری، نه‌تنها رعایت استانداردهای فضای مطلوب، غذای کافی، بهداشت و درمان، حرفه‌آموزی و آموزش علمی و امکان هوای تازه وجود ندارد، بلکه مدیریت زندان امکان برآوردن نیازهای ابتدایی زندانیان را نیز ندارد.^۲

با توجه به هدف بازپروری، یکی از برنامه‌های زندان عبارت است از کاهش تکرار جرم به‌گونه‌ای که برخی زندان‌ها این هدف را به‌عنوان مأموریت خود می‌دانند. براساس مطالعات انجام شده توسط دپارتمان عدالت ایالت متحده آمریکا، پنجاه درصد افراد زندانی در طول سه سال از آزاد شدن به زندان برگشته‌اند. زندان‌های دولتی ایالتی، براساس تحقیقی، تعداد بیشتری برنامه از جمله افزایش اشتغال را پیشنهاد داده‌اند و تکرار جرم کمتر.^۳

برنامه‌ریزی و مدیریت اشتغال زندانیان در راستای تداوم مشاغل، راهبرد مؤثری جهت هدایت مسیر شغلی زندانی تا ثبات شغلی مناسب در جامعه است. جمعیت زندانیان از لحاظ شغلی به چند دسته تقسیم می‌شوند: دسته‌ای از زندانیان قبل از ورود به زندان شغل مناسب و با درآمد مکفی داشته که فاصله ناشی از مدت زمان حبس و توقف کار موجب عدم پاسخگویی کارفرما به اشتغال پس از بازداشت است و زندانی پس از آزادی به‌دلیل برجسب مجرمانه در پیدا کردن کار جدید با مشکل مواجه خواهد شد. این موضوع در مواردی که فرد استخدام دولت است، در خصوص ادامه شغل زندانی به بعد از آزادی در مواردی که فرد به لحاظ شغلی مورد تأیید سازمان مربوطه است با تغییر آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوطه مورد حمایت قرار گیرد. مطمئناً جمعیت این دسته زندانیان آن قدر قابل توجه نیست که هزینه هنگفتی به دولت تحمیل نماید. دسته‌ای نیز در استخدام مراکز خصوصی غیردولتی و تحت پوشش بیمه بوده‌اند، که از طریق طرح‌های

۱. موریس، نوروال و دیوید روتمن، *سرگذشت زندان روش مجازات در جامعه غرب*، ترجمه پرتو اشراق، تهران: ناهید، ۱۳۹۰، ص ۱۷۶.

۲. حبیب پروین، پیشین، ص ۴۶.

۳. مهرا، نسرين و سحر سهیل مقدم، *تأثیر خصوصی‌سازی بر مدیریت جمعیت کیفری*، در مجموعه مقالات برگزیده همایش ملی مدیریت جمعیت کیفری؛ نظریه رویه، تهران: میزان، ۱۳۹۹، ص ۱۰۴.

تشویقی و معافیت‌های مالیاتی جهت ترغیب کارفرمایان و تضمین کار زندانی پس از خروج از زندان باید مورد حمایت و سرمایه‌گذاری دولت قرار گیرند. در عده‌ای دیگر بیکاری و مشکلات اقتصادی خود عامل معد بر ارتکاب جرم بوده که این دسته زندانیان خود دو بخش هستند: یا مهارت کافی برای اشتغال به کار مناسب ندارند یا به‌عکس، تخصص لازم را دارند، ولی جذب بازار کار نشده‌اند که مهارت‌آموزی تا سطح تخصص و ورود به بازار کار یا هدایت شغلی مناسب تا حصول ثبات شغلی از اهداف این تحقیق و از وظایف دولت، جامعه و خانواده است. ایجاد بازار مستقیم برای عرضه محصولات تولیدی زندانیان از مواردی است که در طراحی خط مشی مشخص برای اشتغال پایدار و مولد باید مد نظر مدیران طرح قرار گیرد.

اشتغال رویکردهای مختلفی دارد که معروف‌ترین آنها کارمندی، کارآفرینی و خوداشتغالی است. کارمندی متأسفانه راهبرد بسیاری از متقاضیان اشتغال و نیازمند وجود بنگاه‌های کسب‌وکاری است که آنها را به کار گیرد. ایجاد این بنگاه‌ها نیز نیازمند کارآفرینانی است که با حمایت دولت و افراد جامعه بتوانند این کسب‌وکارها را راه‌اندازی کنند که برای آن سه مؤلفه مهم نیاز است: دانش، مهارت، سرمایه.^۱ دستیابی به اشتغال پایدار زندانیان باید از ورطه شعار خارج شود. لازم است که مسئولان در راستای رسیدن به این هدف برنامه‌ریزی و خط‌مشی واضحی تدوین کنند. این موضوع باید جزو اهداف کلان برنامه توسعه پایدار اقتصادی کشور رقم بخورد. غالباً، استخدام پس از آزادی به‌عنوان مؤثرترین عامل در تکرار جرم در نظر گرفته می‌شود؛ اما به‌ندرت محققان داده‌های اشتغال پس از آزادی را برای تجزیه و تحلیل بیشتر تأثیر اشتغال پس از آزادی بر تکرار جرم در بین زندانیان سابق به دست آورده‌اند. زندانیان سابق معمولاً از نظر اقتصادی فقیر، از نظر تحصیلی بی‌سواد و به‌طور نامتناسبی پس از آزادی از زندان بیکار شناخته می‌شوند. آنها به‌طور کلی فاقد مهارت‌های شغلی به‌روز یا آموزش رسمی برای پاسخ‌گویی به تقاضاهای شغلی در بخش‌های مختلف صنعتی بودند. منطقی است که باور کنیم زندانیان سابق بی‌سواد و غیرماهر احتمالاً پس از آزادی از زندان بیکار می‌شوند.^۲

مشکل ما در روش‌گزینی است؛ یعنی یک موضوع جدید را می‌خواهیم با روش قدیمی حل کنیم. مثل اینکه بخواهیم با وسایل و ابزارهای صد سال قبل اداره و اجرا کنیم. چنین چیزی اساس آن ممکن نیست. امروزه در اشتغال، استارت‌آپ‌ها انقلاب و تحولات ژرف ایجاد کردند؛ به‌طوری‌که با امکانات بسیار محدود و اندک هزاران شغل ایجاد کردند. یک نمونه آن شرکت تاکسیرانی اسنپ است که در زمینه حمل‌ونقل مسافر و در شهری کار می‌کند. این شرکت می‌گوید در سال‌های ۹۵ و ۹۶ دوهزار فرد دارای معلولیت را مشغول به کار کرده است، بدون اینکه از دولت مساعدت گرفته باشد. به‌رحال لازم است نظری بیندازیم به شیوه‌هایی که تاکنون در ایران اجرا شده است و خواسته‌اند شغل و کسب و کار ایجاد کنند.^۳ زندان شرایط کار مولد را برای همه زندانیان و حتی متهمان فراهم می‌کند. زندانیان با رعایت محدودیت‌های حرفه‌ای و امنیتی و ایمنی، در انتخاب نوع کار آزادند. انجام کار در زندان منوط به رعایت و قواعد این شرایط زیر است: رعایت هنجارهای سلامت و امنیت مشابه آنچه در خارج از زندان اجرا می‌شود؛ رعایت هنجارهای مربوط به مدت زمان کار در روز و هفته و مدت استراحت نوع کار و شکل انجام آن همانند موارد مشابه در خارج از زندان است؛ لذا برنامه‌های کاری نباید جنبه تنبیهی داشته باشد و وجهه بردگی به خود نگیرد و موجب اجبار زندانی به کار برای کارکنان زندان یا اعضای خانواده آنان نشود. زندانیان مابه‌ازای کار، مزد عادلانه و تعیین شده برابر قانون دریافت می‌کنند؛ زندانیان می‌تواند بخشی

۱. نظری، محمدرضا، **مهارت‌های اشتغال و کارآفرینی**، تهران: مؤسسه انتشارات برآیند پویش، ۱۳۹۶، ص ۵.

۲. Klinker Lockwood, Susan and John M. Nally. "Racial Disparities and Similarities in Post-Release Recidivism and Employment", *Journal of Prison Education and Reentry*, Volume 2, Issue 1, 2015, P 16.

۳. نوری، علی، **سماوات: سازمان‌های مردم‌نهاد آموزش و اشتغال توانیابان**، تهران: توانمندان، ۱۳۹۶، ص ۲۴۸.

از مزد خود را به خرید کالای مجاز در زندان و بخشی را به خانواده ارسال کنند.^۱ انجام یک کار تولیدی همراه با دستمزد یکی از عناصر اصلی زندگی زندانی محسوب می‌شود. این اقدام ضمن ایجاد پویایی و تحرک و تأمین نیازهای مالی او زمینه بازگشت به جامعه را فراهم می‌کند. البته مشروط به اینکه کار سنگین و طاقت‌فرسا و با اعمال شاقه نباشد و به سایر حقوق وی از جمله حق بر آسایش لطمه نزند. برای نمونه نهاد کرکان، که عهده‌دار برنامه آموزش مهارت‌های فنی و اشتغال در کانادا است، برای استقرار موفق مجرمان و فراهم نمودن آموزش مهارت‌های شغلی کمک‌های شایانی کرده است.^۲

در هر حال اعتقاد بر این است که اتخاذ تدابیر و برنامه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت از راهبردهای ضروری برای یافتن خط‌مشی کارآمد با هدف ثبات شغلی زندانیان است. تعیین برنامه و مسیر شغلی نیازمند حمایت دولت، جلب اعتماد و کمک جامعه و نهادهای غیردولتی است که ابتدای امر ایجاد ذهنیت باز در خصوص فواید حاصل از اختصاص زمان و سرمایه به اشتغال زندانیان به‌عنوان سرمایه انسانی و در مرحله بعد نمایش طی راه از مسیر صحیح و رفع موانع موجود را می‌طلبد.

۱.۱.۱. کوچینگ (مربیگری) مسیر شغلی

کوچینگ یک همکاری و مشارکت بین کوچ (مربی) و مراجع (زندانی) است که با برانگیختن مراجع به اندیشیدن و خلاقیت، او را ترغیب می‌کند تا توانایی‌های شخصی و حرفه‌ای خود را به اوج برساند.^۳ کوچینگ یعنی آزاد کردن توانمندی‌های بالقوه انسان‌ها.^۴ کوچ به‌جای آموختن به افراد آنها را کمک می‌کند خودشان یاد بگیرند. وظیفه کوچ این است که به کوچی^۵ کمک کند نسبت به داشته‌ها و دانسته‌ها آگاهی بیشتری پیدا کند و مسئولیت رشد و توسعه خود را برعهده بگیرد. در زندان‌ها، زندانبانان، مددکاران و مشاوران نقش کوچ را می‌توانند ایفا کنند و انگیزه مراجع (زندانی) را در بالفعل نمودن توانایی‌های خود تحریک کنند.

کوچینگ رشته نسبتاً جدیدی است، اما با جهان امروز بسیار مطابقت دارد. کارولین تالبوت در کتاب *مهارت‌های ضروری برای کوچینگ مسیر شغلی*، مؤثرترین تکنیک‌های کوچینگ مسیر شغلی را مورد بررسی قرار می‌دهد و روانشناسی نهفته در آنها را تشریح می‌کند.^۶ طرح کوچینگ مسیر شغلی زندانیان به‌عنوان زیرشاخه‌ای از این رشته می‌تواند درصدد ارائه راهکارهایی برای هدایت شغلی و ارائه مسیر شغلی مناسب برای زندانی‌ها و رفع موانع موجود باشد.

چالش‌های مسیر شغلی در مراحل مختلف بررسی می‌شوند. ابتدا کنترل کردن احساسات شدیدی مثل عصبانیت، شوک، انکار، ناراحتی، سوگواری و عدم اعتماد به نفس؛ مرحله اول: بررسی گزینه‌ها و انتخاب گسترش دامنه انتخاب، به چالش کشیدن فرضیات، ایجاد چشم‌انداز شناسایی استعدادها و هدف‌گذاری؛ مرحله دوم: آماده‌سازی و جست‌وجوی سوابق تحصیلی و کاری و آمادگی برای مصاحبه، شبکه‌سازی، برندسازی شخصی و تبلیغ، اعتمادبه‌نفس و خودباوری؛ مرحله

۱. ابراهیمی، شهرام، «بازپروری عادلانه مجرمان»، نشریه *آموزه‌های حقوق کیفری*، دوره ۹، شماره ۳، ۱۳۹۱، ص ۱۷۳.

۲. ابراهیمی، شهرام، *چگونگی اجرای قواعد حداقل سازمان ملل درباره رفتار اصلاحی با زندانیان در حقوق داخلی*، درآمدی بر جرم‌شناسی محکومان به کوشش عباس شیری، تهران: میزان، ۱۳۹۷، ص ۱۰۷.

۳. مس‌چی، علی، «*معرفی صفر تا صد فرایند کوچینگ*»، قابل دسترس در:

<https://www.alimeschi.com/what-is-coaching>

۴. Unlocking a person's potential

۵. Coachee

۶. کارولین، تالبوت، *مهارت‌های ضروری برای کوچینگ مسیر شغلی*، ترجمه محبوبه مظاهری، تهران: الماس دانش، ۱۳۹۸، ص ۱۰.

سوم: پذیرفتن نقش جدید ایجاد کسب و کار، آمادگی برای صد روز اول، اهداف و چشم‌انداز فردی و تجاری؛ مرحله چهارم: چند ماه اول و تغییر در نقش زندگی جدید، موفقیت‌ها و چالش‌ها هویت و سبک جدید تبلور روش‌ها قابلیت‌ها و مهارت‌های جدید سازگاری با واقعیت تازه.^۱ در صورت تأسیس مراکز فرصت‌های شغلی برای زندانیان می‌توان با مدیریت پرونده جست‌وجوی کار و هدایت مسیر شغلی از بدو بازداشت تا پس از آزادی و ادغام موفق در جامعه مسیر ثبات شغلی و کسب درآمد را هموار کرد.

۱.۱.۲. هدفمندی مهارت‌آموزی زندانیان

براساس حداقل قواعد استاندارد برای رفتار با زندانیان، لازم است آموزش‌های حرفه‌ای مفید برای همه زندانیان و به‌ویژه جوانان و زندانیانی که قادر به بهره‌گرفتن از این آموزش‌ها هستند فراهم گردد. شرایطی ایجاد شود تا زندانیان را قادر سازد مشاغل دارای درآمد نسبتاً قابل توجهی را پیدا کنند؛ به‌گونه‌ای که این امر پس از آزادی حضور مجدد آنها را در بازار کار کشور تسهیل کند و به آنها اجازه دهد تا در حمایت مالی از خود و خانواده‌شان سهیم شوند. کار فراهم شده باید به گونه‌ای باشد که توانایی زندانیان برای تحصیل یک زندگی آبرومندانه‌ای را حفظ کند یا افزایش دهد.^۲ برای نمونه، زندان المیرا^۳ درست مانند مدرسه عمل می‌کرد. اجرای نظم در زندان هیچ تداخلی با وضع آموزشی یا وضع مجرمان نداشت. این زندان دارای دو کیفیت متعالی بود: یکی برقراری نظم و دیگری اجرای برنامه‌های آموزشی؛ این مرکز دارای دستورالعمل‌های آموزشی شامل موارد سرگرم‌کننده و آموزشی بود. بعضی حرفه‌ها مانند خیاطی، لوله‌کشی، چاپ، حتی مبانی تجاری و اکادمیک آموزش داده می‌شد؛ در پایان دوره از زندانیان امتحان به عمل می‌آمد، در صورت کسب نمره خوب جایزه دریافت می‌کردند که معمولاً کاهش مدت حبس بود.^۴

در ایران سالانه بخشی از وقت و بودجه سازمان زندان‌ها به آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای زندانیان اختصاص می‌یابد؛ بدون درنظر داشتن اهداف کاربردی این امر و بدون تأمل در بیلان سرمایه‌ای که به آن تعلق گرفته است. به نظر پژوهشگر آموزش مهارت صنایع دستی، خاتم‌کاری، منبت‌کاری به یک زندانی که به جرم سرقت چند رأس دام از روستایی دورافتاده دستگیر و به زندان معرفی شده و قرار است پس از آزادی به محل سکناي خود، نزد خانواده‌اش بازگردد به‌جز هزینه‌بر بودن آموزش چه مزیتی می‌تواند باشد. وقتی آموزش به‌صورت تخصصی و هدفمند نباشد و بازارکاری برای کالای تولیدی زندانی در آینده وجود ندارد، جز هدررفت سرمایه چه می‌تواند باشد. آنچه قابل ملاحظه است برنامه‌ریزی میان‌مدت و بلندمدت و کنترل مسیر شغلی متناسب با انگیزه و علایق زندانی و با خلأهای موجود در بازارکار است. نالی^۵ و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند که زندانیان سابق که فاقد صلاحیت آموزشی یا مهارت‌های شغلی بودند، با احتمال زیاد، نرخ بیکاری بالاتری داشتند. در میزان تکرار جرم پس از آزادی از زندان، کمبود تحصیلات بدون شک یک مشکل رایج است. در عرصه جرم‌شناسی، آموزش عموماً به‌عنوان عاملی بازدارنده در برابر جرم تلقی می‌شود. زندانیان سابق با سطح تحصیلات رسمی پایین‌تر پس از آزادی به‌طور نامتناسبی بیکار شدند.^۶

۱. همان، ص ۴۰.

۲. مرکز بین‌المللی اصلاح قوانین کیفری و سیاست جنایی، *حبس انسان‌مدار*، ترجمه حسن طفرانگر، تهران: راه تربیت، ۱۳۸۳، ص ۱۱۰.

۳. کانون اصلاح و تأدیب در نیویورک، تأسیس ۱۸۷۶.

۴. موریس و رومن، پیشین، ص ۱۵۳.

۵. Nally

۶. Klinker lockwood and Nally, Op. Cit., P 2.

حمایت اجتماعی از طریق بازسازی محکوم یک وظیفه حقیقی برای جامعه محسوب می‌شود، فقط با انجام این مهم است که می‌توان از اینکه بزهکار دائماً سر بار جامعه و بی‌وقفه خطرناک‌تر شود، جلوگیری کرد.^۱

شخصیت فرد چه تأثیری بر مسیر شغلی و رضایت از شغل دارد. تغییرات مسیر شغلی و فردی که آن را تجربه کرده است چه تأثیری خواهد داشت. این شناخت و آگاهی شما را قادر خواهد کرد چالش‌ها را پیش‌بینی و کنترل کنید و مراجعان خود را در حرکت روبه جلو هرچه سریع‌تر و آسان‌تر پشتیبانی کنید.^۲

نیازهای زندانیان در زمینه آموزش و تربیت در زمان پذیرش ارزیابی و آموزش‌های حرفه‌ای در سطوح و رشته‌های متنوع ارائه می‌شود. زندانیان فاقد سواد و جوانان از برنامه‌های خاص آموزشی تربیتی بهره می‌برند. یک کتابخانه مجهز به انواع کتاب در دسترس همه زندانیان است. برنامه‌های آموزشی در زندان مشابه موارد اجرا شده در خارج از زندان است و پایان دوره‌های آموزشی مدرک رسمی بدون تصریح به محل اخذ آن اعطا می‌شود. انتخاب نوع برنامه آموزشی متناسب با نیاز بازار کار و جامعه است.^۳

۱.۲. تشکیل پرونده جست‌وجوی کار زندانیان

پرونده جست‌وجوی کار در سامانه اشتغال زندانیان با بهره‌گیری از سند الکترونیکی برای ذخیره اطلاعات هویتی، شغلی و توانایی‌های جسمی و روانی زندانیان طراحی و از همان ابتدای بازداشت با هدف شناسایی استعدادها و هدایت مسیر شغلی زندانیان تشکیل و همزمان بر تقویت انگیزه آنان برای کسب درآمد مشروع و قانونی تمرکز دارد.

۱.۲.۱. تأسیس مرکز مدیریت فرصت‌های شغلی

حق با پیتز دراکر، نویسنده و مشاوره مدیریت، بود که می‌گفت اگر آینده‌تان را مدیریت نکنید دیگران این کار را انجام می‌دهند. این حقیقتی اساسی است؛ اما واقعیت‌هایی بیشتر در پس این کلام وجود دارد. از نظر آنها که کنترل امور را به دست می‌گیرند، دنیای کار هرگز نه تا این اندازه آشفته بوده و نه تا این حد فرصت در آن وجود داشته است.^۴

دایر کردن مرکز مدیریت فرصت‌های شغلی با هدف اختصاص اشتغال پایدار به زندانیان نباید خود موجب صرف هزینه و گذاشتن بار مالی بر جامعه باشد. نیروی انسانی مورد نیاز حتی‌الامکان از بین زندانیان قابل اعتماد و به تعدادی باشد که خود موجب ایجاد بار مالی و هزینه برای اداره کردن مرکز نباشد. مرکزی با عنوان مدیریت فرصت‌های شغلی^۵ در شهر نیویورک آمریکا مستقر است. این مرکز یکی از بزرگ‌ترین مراکز برنامه‌ریزی مشاغل انتقالی کشور برای زندانیان سابق است. این برنامه به شرکت‌کنندگان، مشاغل موقت و با حقوق، همراه با مشاوره شغلی و سایر خدمات با هدف ایجاد اشتغال بیشتر و جلوگیری از بازگشت آنها به زندان می‌دهد. یک ارزیابی نشان داد که این مرکز در کاهش میزان تکرار جرم مؤثر بود و همین موضوع باعث گسترش این برنامه به شهرهای دیگر آمریکا با کمک مالی بنیادهای خیریه و صندوق

۱. نجفی ابرندآبادی، علی حسین، «کیفرهای جامعه‌مدار»، دیپاچه در: بولک، برنار، **کیفرشناسی**، ترجمه علی حسین نجفی ابرندآبادی، تهران:

مجد، چاپ پنجم، ۱۳۸۵، ص ۵۱.

۲. کارولین، پیشین، ص ۶۱.

۳. ابراهیمی، پیشین، ص ۱۰۶.

۴. کارولین، پیشین، ص ۱۵.

۵. Center for Employment Opportunities

نوآوری اجتماعی گردید.^۱

بزهکاران دارای مجموعه‌ای از نیازها و مشکلات هستند که حسب آموزه‌های جرم‌شناختی به دلیل عدم تأمین و تحقق مناسب آنها مرتکب جرم شده و بنابراین توان بخشی آنها زمینه‌ساز پیشگیری از تکرار جرم آنها خواهد بود. گاه ممکن است برنامه‌های بازپروری مشتمل بر مجموعه‌ای از پروتکل‌های اصلاحی درمانی برای بزهکار باشند که حسب تشخیص متخصصان تیم بازپروری طراحی تنظیم و اجرا می‌گردند.^۲

اشتغال در محیط بیرون از زندان در کشوری مثل ایتالیا هم شامل محکومین می‌شود و هم کسانی که در بازداشت به سر می‌برند. ایشان می‌توانند با گرفتن مجوز از رئیس زندان در بیرون از زندان مشغول به کار شوند.^۳

در ایران طبق ماده ۱۸۳ آیین‌نامه سازمان زندان‌ها، هرگونه اشتغال در خارج از مؤسسه که تحت نظارت سازمان است با شرط صدور محکومیت قطعی است. به نظر پژوهشگر، چنانچه عدم تکرار جرم و اشتغال پایدار منتهی به رونق اقتصادی را از اهداف اصلی اشتغال زندانیان بدانیم، حمایت زندانیان تحت قرار نیز زیر نظر مرکز مدیریت فرصت‌های شغلی ضروری به نظر می‌رسد.

۱.۲.۲. ضرورت طراحی نرم‌افزار سماجم

در آیین‌نامه سازمان زندان‌ها پیش‌بینی شده که هر مؤسسه با هماهنگی مدیرکل زندان‌های آن استان، با لحاظ موارد امنیتی و حفاظتی، در سامانه اشتغال سازمان و تارنمای مؤسسه، اقدام به اعلام ظرفیت‌های مؤسسه برای ایجاد زمینه اشتغال زندانیان متقاضی نماید.^۴ لذا ضرورت دارد نرم‌افزار جامعی که بتواند اشتغال زندانیان را مدیریت کند طراحی شود. مجازات باید کمک کند تا جرمی که به وقوع پیوست، دوباره چه توسط خود مجرم (پیشگیری خاص یا خصوصی) و چه توسط سایر شهروندان (پیشگیری عام یا عمومی) تکرار نشود.^۵ انسجام اطلاعات منتهی به یک فعالیت شغلی پایدار و نظارت راهبردی در پرونده جست‌وجوی کار زندانی نیازمند اتخاذ تدابیری برای کنترل مداوم وضعیت زندانی است. طراحی این سامانه پیشنهاد نویسنده در راستای مدیریت منسجم اشتغال زندانیان، فردی ساختن مشاغل، کوچینگ مسیر شغلی، جذب کارآفرین و سرمایه‌گذار، ارائه فرصت‌های شغلی و توانمندسازی زندانیان، بومی‌گزینی متناسب با فرهنگ و موقعیت محل سکنا و توسعه مشاغل تولیدی منتهی به رونق اقتصادی جامعه است که همراه با پیش‌بینی و پیشنهاد مشاغل پایدار به زندانیان راه‌اندازی خواهد شد. هدایت شغلی زندانیان با در نظر گرفتن مشاغل و توانمندی‌های قبل از زندان، مهارت‌آموزی در ایام بازداشت و بازاریابی و اختصاص شغل پس از آزادی به‌وسیله این نرم‌افزار مدیریت خواهد شد. لازم است اطلاعات شغلی و علایق کل زندانیان اعم از تحت قرار و محکوم را دربرگیرد و داوطلبانه بودن درخواست‌ها ممانعت شود؛ چراکه زندانیان ممکن است در شرایط روحی و اجتماعی باشند که از این طرح استقبال نکنند و لازم است کوچینگ مسیر شغلی همه بازداشت‌شدگان را دربرگیرد تا به هدف اصلی رشد و ارتقای وضعیت شغلی زندانی است برسد.

^۱. Broadus Joseph, Ravett Sara Muller, "Lessons from the Replication of the Center for Employment Opportunities", 2016, P 15.

^۲. یورگ آلبرشت، هانس، *کیفرشناسی کلیات و پاسخ‌شناسی جرم*، ترجمه حسین غلامی، تهران: میزان، چاپ سوم، ۱۳۹۹، ص ۲۰۳.

^۳. مهرا و سهیل مقدم، پیشین، ص ۳۰۶.

^۴. شاکری، سیدحسین، *مجموعه مقررات مربوط به زندان و زندانی*، تهران: مجد، ۱۴۰۰. (ماده ۱۷۵ آیین‌نامه سازمان زندان‌ها)، ماده ۱۷۵ آیین‌نامه سازمان زندان‌ها.

^۵. نجفی ابرنآبادی، علی حسین، «کیفرهای جامعه‌مدار»، پیشین، ص ۳۱.

۲. استراتژی میان مدت اشتغال پایدار زندانیان

به منظور توسعه اشتغال و بازنگری در نظام حرفه آموزی زندانیان و در چارچوب اجرا برنامه میان مدت سند تحول قوه قضائیه، ضرورت دارد علاوه بر رعایت الزامات مربوط به رونق تولید، برنامه‌ای شفاف و دقیق برای دستیابی به چشم‌انداز شغلی مورد نظر تدوین شود.

۲.۱. چشم‌انداز شغلی برای دستیابی به توسعه پایدار اقتصادی

به نظر مخالفان مجازات زندان، دلیلی وجود ندارد که جامعه ای که با انبوه بیکاران مواجه است؛ از عده ای انسان بزهکار و ناقض قانون در زندان نگهداری و پذیرایی شود و مؤدیان مالیاتی ملزم به پرداخت هزینه‌های آنان باشند.^۱ با انجام کار توسط زندانی، هم دولت و هم خود زندانی بهره مادی خواهد برد؛ چراکه بخشی از درآمد زندانی را می‌توان صرف هزینه‌های تحمیل شده بر دولت و قسمتی را نیز صرف مخارج و حوایج زندانی و خانواده‌اش کرد. معروف است که کار به انسان قدرت اراده و تصمیم‌گیری می‌دهد و روح و جسم انسان را صیقل می‌زند و انسان را متکی به خود بار می‌آورد. برعکس بیکاری انسان را هم از نظر روحی و هم از نظر جسمی فرتوت می‌کند؛ لذا بسیاری برای کار آثار اصلاحی زیادی قائل‌اند دانستن یک حرفه می‌تواند فرد زندانی را چنان متکی به خود کند که پس از آزادی با استفاده از آن تخصص در صورت داشتن خواست و تصمیم زندگی مشروعی را پی‌ریزی کند.^۲ در برهه‌هایی از زمان محکومان ابزاری برای حصول به سود بیشتر یا صرفه‌جویی اقتصادی بودند و اهداف اقتصادی در پوشش اهداف کیفرشناختی و سیاست کیفری نمایانده شده است.^۳

در دانشگاه پواتیه در فرانسه مطالعاتی در این خصوص انجام شده است؛ از جمله ابتکاراتی که پیش‌بینی شده، نوعی سازوکار مراقبت بعد از خروج زندانیان با عنوان SAS است. این ساختار طی نگهداری زندانیان، که یک سال پایانی مدت حبس خود را می‌گذرانند، به منظور حمایت و همراهی کردن آنها اجرا می‌شود. کسانی که شغل ندارند، آموزش تخصصی ندیده و حتی در یافتن منزل و مسکن مناسب نیز ناتوان‌اند، مشاورانی برای آنها در نظر گرفته می‌شود تا آن را راهنمایی و حمایت کنند. در نتیجه در کشور فرانسه، چنین زندانیانی به حال خود رها نمی‌شوند و مورد توجه و حمایت جامعه قرار می‌گیرند. در این فرایند به آینده زندانی توجه می‌شود و موجبات بازپروری و باورپذیری وی به آغوش جامعه فراهم می‌شود.^۴

آنچه مورد توجه است، اینکه در کشورهایی با منابع و ثروت‌های طبیعی وضعیت اقتصادی ضعیف‌تر است؛ زیرا این کشورها بر منابع و ثروت‌های خدادادی سرزمینشان تکیه کرده و تلاش کافی و خلاقانه در راستای برون‌رفت از معضلات موجود و پیشرفت اقتصادی ندارند. ایران نیز با اتکا بر وجود نفت شاید انگیزه لازم برای دستیابی به دانش روز و سرمایه‌گذاری بر ذهن خلاق و پویایی نیروی انسانی را آن‌گونه که شایسته است نداشته، این خلأ در زمینه اقتصاد محسوس و قابل توجه است. حمایت از ذهن خلاق نیروی انسانی در راستای ارتقای وضعیت اقتصادی، جذب نیروی توانمند، به کارگیری نیروهای

۱. نجفی ابرنآبادی، علی حسین، «حقوق کیفری عمومی ۲ (اقدامات و کیفرهای جایگزین زندان)»، جزوه درسی حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۹، ص ۵۳۶.

۲. صفاری، علی، *کیفرشناسی تحولات مبانی و اجرای کیفر سالب آزادی*، تهران: جنگل، چاپ پانزدهم، ۱۳۹۰، ص ۱۷۷.

۳. صفائی، حامد، «گزارش نشست تخصصی راهکارهای کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها در فرانسه»، دانشگاه شیراز، ۱۴۰۰، ص ۱۱، قابل دسترس

در: <http://www.lawtest.ir>

۴. همان.

تحت کنترل حاکمیت با هدف بهبود وضعیت اقتصادی و خروج از رکود اقتصادی در همه زمینه‌ها امری قابل دستیابی است. زندانیان نیروهایی‌اند که به سبب برچسب مجرمانه بعد از خروج از زندان چنانچه حمایتی جهت اشتغال و کسب درآمد نداشته باشند برای امرار معاش متوسل به ارتکاب مجدد جرم خواهند شد.^۱

بنابر اصل تغییر مشاغل، همواره کسب‌وکارهایی نابود می‌شوند و در مقابل مشاغل جدیدی به وجود می‌آیند. در این تغییرات کسانی موفق‌اند که خود را برای این شرایط آماده کرده باشند. جالب‌تر اینکه تعداد مشاغلی که به وجود می‌آیند به مراتب بیشتر از مشاغلی است که نابود شدند. گزارشی دولتی در انگلستان اعلام می‌کند پیشرفت‌های علمی و ادامه یافتن تغییرات جوی می‌تواند به صورت ناگهانی مشاغل و حرفه‌های موجود در جهان را تغییر داده و متحول کند. متخصصان فناوری و اقتصاد همگی و سر این موضوع که در بیست سال آینده شرکت‌های بزرگ جهان با تغییرات قابل توجهی مواجه خواهند شد، توافق نظر دارند. ملاکان ثروتمند و شرکت‌های فعال در حوزه فناوری به مرور زمان بر این حوزه صنعت اشراف پیدا خواهند کرد و همین موضوع باعث می‌شود تا شاهد کاهش استخدام نیروی کار در این زمینه باشیم.^۲

توجه ویژه به دانش روز، صنعتی شدن، پیش‌بینی مشاغل تولیدی و درآمدزا با لحاظ تمرکز بر تأثیر نوع شغل در ارتقای وضعیت اقتصادی و امکان استمرار و بازدهی این مشاغل در آینده، پیدا کردن بازار جهانی مناسب، از اولویت‌های اختصاص کار به زندانیان جویای کار باید باشد. سرمایه‌گذاری روی صنعتی کردن و کیفیت تولیدات حاصل از دسترنج زندانیان، بیمه کردن کار و حمایت تا پس از آزادی و رسیدن به سطح ثبات شغلی مناسب مطمئناً در بلندمدت پیشرفت اقتصاد جامعه را نیز دربر خواهد داشت.

۲.۲. الزامات رونق تولید در زندان‌ها

چهار محور کلیدی شامل اقتصاد سیاسی، سرمایه‌گذاری، ارز، سرمایه اجتماعی و انسانی به عنوان پشتیبانی‌های تولید در کشور هستند. تولید بر پایه عوامل تولید در هر اقتصادی شکل می‌گیرد. یکی از مهم‌ترین این عوامل سرمایه انسانی و اجتماعی است که بدون آن عملاً تولید و پایداری آن متزلزل خواهد بود.^۳

در یک پروژه تحقیقاتی که از زندان به عنوان موتور رشد اقتصادی تعبیر می‌شد، وجود زندان باعث کاهش درآمد سرانه شد. اما در عین حال موجب کاهش نرخ بیکاری و فقر گردید. کار تولیدی فعالیتی انسانی به قصد تولید که موجب تغییر شکل اشیاء و ایجاد و ساخت شیء یا پدیده جدیدی می‌شود و موجب ارزش افزوده می‌گردد.^۴

اشتغال به دلیل حس هویت اجتماعی پایداری که فراهم می‌کند ارزشمند است. به‌ویژه برای مردان که عزت نفس آنها با نقش اقتصادی که برای تأمین زندگی خانواده ایفا می‌کنند مرتبط است.^۵ بررسی روند توسعه اقتصادی در نقاط مختلف جهان در طول زمان حاکی از آن است که کشورهای توسعه‌یافته با تکیه بر مزیت‌های نسبی توانستند از ظرفیت‌های

^۱ تیموری، فتاحه، محمود اشرافی و مسعود حیدری، «کاهش جمعیت کیفری در پرتو مشاغل انتقالی و اشتغال یارانه‌ای»، فصلنامه تحقیقات حقوقی، دوره ۲۷، شماره ۱، ۱۴۰۳، ص ۲۸۱.

^۲ زارعی، علی، فرصت‌های نوین شغلی در هزاره سوم، تهران: دیباگران تهران، ۱۳۹۶، صص ۲۰ و ۱۹.

^۳ جعفری، محمد و سجاد برخورداری، الزامات رونق تولید با نگاهی به پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها، تهران: مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد، ۱۴۰۰، ص ۱.

^۴ نهاوندی، مریم، درآمدی بر کار و شغل (تعاریف و مفاهیم)، تهران: نور علم، ۱۳۹۳، ص ۱۶.

^۵ همان، ۴۷.

داخلی اقتصادی و فرصت‌های موجود در عرصه بین‌المللی به بهترین شکل استفاده و مسیر رشد توسعه و افزایش درآمد سرانه و بهبود سایر شاخص‌های توسعه یافتگی را به‌طور همزمان دنبال کنند. بررسی روند تاریخی توسعه اقتصادی کشورها نشان می‌دهد که عمده کشورهای توسعه‌یافته دنیای امروز کشاورزی را به‌عنوان بخش زیربنایی توسعه اقتصادی خود انتخاب کردند و با استفاده از ظرفیت‌های فراوان این بخش توانستند علاوه بر تأمین نهاده‌های مناسب برای رشد سایر بخش‌ها، به توسعه سایر بخش‌ها نیز دست یابند. بخش کشاورزی در روند رشد و توسعه اقتصادی کشورهای مختلف نقش‌های متعددی برعهده دارد که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان تأمین مواد خام و اولیه مورد نیاز صنایع بالادستی، تأمین نهاده‌هایی مانند نیروی کار، مصرف تولیدات سایر بخش‌های صنعتی از قبیل کودها و سموم شیمیایی و ماشین‌آلات کشاورزی، ارزآوری برای کشور و تأمین مالی سایر بخش‌های زیربنایی را یاد کرد. از طرفی در حوزه کشاورزی مزیتی نداریم؛ به دلیل اینکه استعداد آبی ما کم است و زمین‌های لم‌یزرع ما بسیار زیاد است.^۱

۲.۲.۱. فناوری اطلاعات و هوش مصنوعی در رونق تولید

هوش مصنوعی فناوری همه‌منظوره است و متغیرهای مهمی همچون بهره‌وری، رشد تولید ناخالص داخلی، نابرابری قدرت بازار، نوآوری و اشتغال در اقتصاد از آن متأثرند. هزینه پیش‌بینی و سازمان‌دهی در ماهیت کارها با هوش مصنوعی کاهش می‌یابد. پیش‌بینی‌های بهتر باعث پیامدهای بهتر می‌شود. به دلیل آنکه پیش‌بینی اساس تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری بشر است. هوش مصنوعی بر بهره‌وری و استاندارد زندگی بشر در هر دوره مؤثر است. این موضوع با مقایسه رشد بهره‌وری نیروی کار و قدرت جابه‌جایی در ۵۰ سال اخیر با ورود فناوری اطلاعات مؤثر بوده است و هوش مصنوعی در این موضوع نقش مهمی دارد.^۲ پیتر دراگر^۳ اظهار داشته است که تصویر واقعی انقلاب اطلاعاتی تازه احساس می‌شود. ظهور انفجاری اینترنت به‌عنوان یک کانال اصلی برای توزیع کالا و خدمات برای مشاغل حرفه‌ای به‌گونه‌ای بنیادین اقتصاد بازار و ساختارهای صنعتی محصولات و خدمات و جریان آنها، تقسیم مصرف‌کنندگان، ارزش‌های مصرف‌کنندگان و رفتار مصرف‌کنندگان و بازارهای کالا را دستخوش تغییر کرده‌اند. جاذبه انجام تجارت از طریق اینترنت، سهولت کار برای عموم افراد است. فناوری‌های آنلاین و برخط، راهی کم‌هزینه و بسیار کارآمد برای به نمایش درآوردن کالاها جذب مشتریان و دریافت سفارش‌های تولید است؛ ولی اینکه بتوان کاری کرد که همه بخش‌های یک تجارت الکترونیکی هماهنگ باهم کار کنند، امری دشوار و به تخصص روز و پیگیری نیاز دارد.^۴

ضرورت دارد با آینده‌پژوهی درخصوص مهارت‌ها و مشاغل تولیدی، استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده متناسب با اطلاعات و توانمندی‌های فردی زندانی و به‌کارگیری هوش مصنوعی نسبت به تعیین مسیر و انتخاب شغلی هوشمندانه برای زندانی اقدام کرد.

۱. حمزه‌ای، علیرضا و مریم معینی، *چالش‌های بیکاری و سیاست‌های ایجاد شغل*، تهران: لوح فکر، ۱۳۹۷، ص ۷۹.

۲. مهرکام، ملیکا، «مدلی بر تحلیل نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در رشد تولید ناخالص داخلی ایران با رویکرد پویایی سیستم»، رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۴۰۰، ص ۸۱.

۳. Peter Drucker

۴. حسنی، مهدی و ابراهیم نیک‌آئین، *راهنمای بومی اشتغال و کارآفرینی بهبود یافتگان ستاد مبارزه با مواد مخدر*، تهران: توان گستر، ۱۳۹۸، ص ۳۳.

۲.۲.۲. جذب کارآفرین

کارآفرین منظور کسی است که توانایی آن را دارد تا فرصت‌های کسب‌وکار را ببیند و آنها را ارزیابی کند. منابع لازم را جمع‌آوری و از آنها بهره‌برداری کند و عملیات مناسبی را برای رسیدن به موقعیت پی‌ریزی کند.^۱ در این مبحث فرد مبتکر و دارای ایده که با مدیریت سرمایه و استعداد، زندانی او را در کارخانه، شرکت، تجارت یا هر بخش منتهی به تولید اقتصادی همراه می‌کند. فرد کارآفرین خود ممکن است بزه‌دیده یا بزه‌کار باشد.

منشأ واژه کارآفرینی کلمه فرانسوی^۲ به معنای متعهد شدن است که نخستین بار اقتصاددانان فرانسوی این واژه را ابداع کردند و در مطالعات خود به کار گرفتند. امروزه واژه کارآفرینی مترادف مفاهیم زیر نیز به ذهن متبادر می‌شود: نوآوری، مخاطره‌پذیری، ایجاد تجدید ساختار یک واحد اقتصادی اجتماعی، رضایت شخصی و استقلال‌طلبی.^۳

دولت می‌تواند به‌منظور تقویت تولید کارآفرینان و تولیدکنندگان را به سرمایه‌گذاری بیشتر تشویق و از سرمایه‌گذاران خارجی استقبال کند؛ به این ترتیب که به هر تولیدکننده‌ای که در فعالیت تولیدی خود از شریک سرمایه‌گذار خارجی استفاده کند، امتیازات خاص بدهد تا به‌نحوی هم نیازهای ارزی این فعالیت‌ها برای تأمین نهاده‌های وارداتی‌شان را تأمین می‌کند و هم از فشار بر منابع ارزی موجود و ایجاد بی‌ثباتی در بازار ارز که کل اقتصاد را تحت تأثیر قرار می‌دهد کاسته می‌شود.^۴

تأمین مالی جمعی بستری است که به واسطه دسترسی آسان به شبکه گسترده افراد از طریق شبکه‌های اجتماعی و وبسایت‌های تأمین مالی جمعی، زیرساخت ارتباط بین سرمایه‌گذاران و کارآفرینان تسهیل و حمایت مالی از ایده‌هایی که توسط کارآفرینان ایجاد شده محقق می‌شود. گسترش روزافزون نوآوری‌های اجتماعی در جهان و تأثیری که تأمین مالی جمعی برای پیشبرد نوآوری و اشتغال داشته موجب شد که دانشگاه MIT^۵ در گزارش سال ۲۰۱۲ خود این نوآوری را در زمره یکی از ده فناوری برتر سال که جهان را متأثر می‌سازد معرفی کند.^۶ حمایت از کارآفرینی تکنولوژیک در بخش ایجاد اشتغال برای زندانیان و بکارگیری این نوآوری نقش بسزایی در ارتقای تولید دارد.

۲.۲.۳. سرمایه‌گذاری جهت اشتغال

بدیهی است که سرمایه‌گذاری جهت اشتغال پایدار زندانیان، مستلزم کمک دولت، جامعه و نهادهای مردمی است. در وضعیتی که معضل بیکاری گریبان‌گیر جوانان فاقد سابقه کشور نیز است، نباید متوقع باشیم که خیرین و مردم به هزینه کردن در امر رغبت داشته باشند. ضرورت دارد به‌منظور اشتغال پایدار زندانیان و جذب کارآفرینان در بودجه سالانه، مبلغ پس از کارشناسی پیش‌بینی شود. این موضوع هرچند بازدهی کوتاه‌مدت ندارد، از لحاظ علمی تأثیر بسزای این موضوع در پیشگیری از جرم قابل ملاحظه و اثبات شده است. ضمن اینکه دور از ذهن نیست با حمایت مشاغل تولیدی مورد نیاز جامعه، زندانیان را در راستای ارتقای وضعیت اقتصادی کشور و رونق تولید به کار گرفت.

^۱ نهالوندی، پیشین، ص ۴۶.

^۲ Entrepreneur

^۳ زارعی، پیشین، ص ۱۱.

^۴ جعفری و برخوردار، پیشین، ص ۷۴.

^۵ Massachusetts Institute of Technology

^۶ قجر، محمد، محمدرضا کریم پور و مهرداد فرج‌اللهی، *رونق تولید داخلی و توسعه اقتصاد ملی*، تهران: هوشمند تدبیر، ۱۳۹۸، ص ۸۹.

۲.۲.۴. موانع تولید و اشتغال پایدار

تعدد قوانین در خصوص تولید و بهبود کسب و کار خود مانع تسلط بر قوانین و انسجام افکار مجریان قانون است. برای مثال، بنابر بند ج ماده ۳۸ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، سازمان زندان‌ها مکلف به تسهیل بازگشت محکومان پس از تحمل کیفر به زندگی شرافتمندانه و معرفی زندانیان نیازمند اشتغال به مراجع ذی‌ربط پس از آزادی است یا براساس ماده ۱۶ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، شهرداری‌ها موظف‌اند به منظور بالابردن امکان دسترسی تولیدکنندگان کوچک و متوسط ایرانی به بازار مصرف و ایجاد امنیت برای فروشندگان کم‌سرمایه با استفاده از زمین‌های متعلق به خود یا وزارت راه و شهرسازی، مکان‌های مناسبی برای عرضه کالاهای تولید داخل آماده کنند و بر مبنای قیمت تمام‌شده به صورت روزانه، هفتگی و ماهانه به متقاضیان عرضه کالاهای ایرانی اجازه دهند. از این ظرفیت‌ها برای اشتغال و فروش تولیدات زندانیان نیز می‌توان استفاده کرد؛ ولی براساس بررسی‌های به عمل آمده تاکنون از این ظرفیت‌های قانونی استفاده نشده است.

ایرانیان به تولید محصول با کیفیت شهره بودند، اما متأسفانه در روزگار ما منافع زودگذر باعث شده برخی از تولیدکنندگان از کیفیت کالاهای خود بکاهند و این بی‌توجهی باعث مشکلات بزرگی برای تولید و عرضه کالاهای ایرانی شده است.^۱ در جوامع پیشرفته، حتی عدم تطابق فضایی بین فرصت‌های شغلی و مناطق مسکونی افراد محروم مورد بررسی قرار گرفته است. طی گزارشی، مشکلات حمل و نقل مانند نداشتن وسیله نقلیه و گواهینامه مانع از جست‌وجوی کار یا مشاغلی شده که می‌توانستند از آن استفاده کنند.^۲

برچسب‌زنی تنها مانع استخدام پس از آزادی نیست. زندانیان سابق معمولاً سطح تحصیلات و تجربه کاری پایینی دارند. افزایش مهارت‌های کاریابی، آمادگی شغلی، حرفه‌ای و دسترسی به فرصت‌های آموزشی برای پیشگیری از ورود مجدد ضروری است. راه دیگر افزایش تجربه کاری، تقویت شبکه‌های حرفه‌ای و کاهش ریسک استخدام از طریق گسترش برنامه‌ها و برنامه‌های اشتغال یارانه‌ای است که کارفرمایان را با زندانیانی که به‌زودی آزاد می‌شوند هماهنگ کند.^۳ بسیاری از کارشناسان بر این باورند که یکی از دلایل نرخ بالای تکرار جرم، نتایج ضعیف بازار کار است. بنابراین اشتغال به عنوان دستاوردی مهم در نظر گرفته می‌شود و نقشی کلیدی در کمک به زندانیان سابق برای انتقال موفق به جامعه و جلوگیری از بازگشت به جرم دارد.^۴

نتیجه‌گیری

تبدیل زندان‌ها از مراکز مصرف‌کننده به کانون‌های تولیدی، دور از اندیشه نیست؛ لازم است تدابیری جهت هدایت شغلی مناسب برای زندانیان با کمک کارشناسان اقتصادی و مشاوران شغلی اتخاذ شود تا با اختصاص مشاغل دائم و مولد به زندانیان موجبات رونق دستاوردهای حاصل از کار زندانیان را در ایام بازداشت و پس از آزادی را فراهم کرد.

۱. رحیمی مظفری، عبدالعلی، رونق تولید با حمایت از کالای ایرانی، شیراز: نادریان، ۱۳۹۸، ص ۲۶.

۲. Kerry L. Edwards. "Male offenders 'work experiences preprison, in-prison and upon Reentry': interactions between work and Crime", *University of New Mexico Cornell Law School*, 2011, P 220.

۳. Annelies Goger, David J. Harding and Howard Henderson, "Rethinking Prisoner Reentry", Volume 20, Issue 4, P 6, Available at: https://www.brookings.edu/wpcontent/uploads/2021/04/Better-Path-Forward_Brookings-AEI-report.pdf

۴. Erin Jacobs Valentine, Cindy Redcross, "Transitional jobs after release from prison: effects on employment and recidivism", *IZA Journal of Labor Policy*, Volume 4, Issu 1, 2015, P 1.

دایر کردن مرکز مدیریت فرصت‌های شغلی، خارج از حفاظ امنیتی زندان‌ها برای سرمایه‌گذاری و جذب کارآفرینان، تشکیل پرونده جست‌وجوی کار جهت زندانی، آشنایی با تمایلات و توانمندی‌های زندانی، علاوه بر کمک از خانواده و بستگان فرد بازداشت‌شده و هدایت شغلی مناسب از طریق مشاوران شغلی تا پیدا کردن شغل پایدار مولد و درآمدزا، اختصاص بودجه سالانه از سوی دولت با پیش‌بینی برنامه‌های میان‌مدت و بلندمدت، جلب اعتماد خیرین و نهادها از راه‌های تغییر و ارتقای وضعیت اقتصادی زندان‌هاست. زندانیان قشر آسیب‌دیده جامعه‌اند که برچسب مجرمانه بر آنها عامل اساسی برای عدم اشتغال پایدار آنهاست. دایر کردن مراکز مدیریت فرصت‌های شغلی و تشکیل پرونده جست‌وجوی کار برای زندانیان با دیدگاه اقتصادی از الزامات قابل ملاحظه در رونق تولید است. پیش‌بینی مشاغل پایدار درآمدزا با لحاظ تمایل، انگیزه و توانمندی فردی زندانی، همسو با نیاز اقتصادی کشور و در نظر داشتن بازار مستقیم کالا و محصولات زندانیان از عوامل قابل توجه در پیشگیری از تکرار جرم و کاهش جمعیت کیفری توأم با افزایش تولیدات ملی است و در برنامه کلان توسعه اقتصادی کشور موضوع ثبات شغلی زندانیان لحاظ گردد.

در ایران مجموعه‌ای از قوانین در حوزه اشتغال، کسب و کار و رونق تولید تدوین شده است که خود موجب پراکندگی افکار و تسلط مجریان قانون، همچنین مانع انسجام در به‌کارگیری، اجرا و چالشی در جهت نیل به بهبود شرایط تولید و ارتقای اقتصادی به نحو شایسته است؛ به‌نحوی که دست‌اندرکاران بخش اشتغال زندانیان از وجود بعضی از ظرفیت‌های قانونی که می‌تواند در پیشبرد اهداف در زمینه اشتغال و تولید مؤثر باشد مطلع نیستند. ضرورت دارد کلیه قوانین منتهی به ارتقای اقتصادی، بهبود کسب و کار، اشتغال و تولید، تجمع و با توجه به لزوم تغییرات منطبق با پیشرفت سریع جوامع در مقطع‌های زمانی که مصلحت اقتضا می‌کند با الحاق به قانون اولیه اصلاح گردد.

منابع

کتاب

۱. ابراهیمی، شهرام، **چگونگی اجرای قواعد حداقل سازمان ملل درباره رفتار اصلاحی با زندانیان در حقوق داخلی**، درآمدی بر جرم‌شناسی محکومان، به کوشش عباس شیر، تهران: میزان، ۱۳۹۷.
۲. بولک، برنار، **کیفرشناسی**، ترجمه علی حسین نجفی ابرندآبادی، تهران: مجد، چاپ پنجم، ۱۳۸۵.
۳. جعفری، محمد و سجاد برخورداری، **الزامات رونق تولید با نگاهی به پیش‌بینی‌ها و مانع‌زدایی‌ها**، تهران: مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد، ۱۴۰۰.
۴. حسنی، مهدی و ابراهیم نیک‌آئین، **راهنمای بومی اشتغال و کارآفرینی بهبود یافتگان ستاد مبارزه با مواد مخدر**، تهران: توان‌گستر، ۱۳۹۸.
۵. حمزه‌ای، علیرضا و مریم معینی، **چالش‌های بیکاری و سیاست‌های ایجاد شغل**، تهران: لوح فکر، ۱۳۹۷.
۶. رحیمی مظفری، عبدالعلی، **رونق تولید با حمایت از کالای ایرانی**، شیراز: نادریان، ۱۳۹۸.
۷. زارعی، علی، **فرصت‌های نوین شغلی در هزاره سوم**، تهران: دیباگران تهران، ۱۳۹۶.
۸. شاکری، سیدحسین، **مجموعه مقررات مربوط به زندان و زندانی**، تهران: مجد، ۱۴۰۰.
۹. صفاری، علی، **کیفرشناسی تحولات مبانی و اجرای کیفر سالب آزادی**، تهران: جنگل، چاپ پانزدهم، ۱۳۹۰.
۱۰. قجر، محمد، محمدرضا کریم‌پور و مهرداد فرج‌اللهی، **رونق تولید داخلی و توسعه اقتصاد ملی**، تهران: هوشمند تدبیر، ۱۳۹۸.
۱۱. کارولین، تالبوت، **مهارت‌های ضروری برای کوچینگ مسیر شغلی**، ترجمه محبوبه مظاهری، تهران: الماس دانش، ۱۳۹۸.
۱۲. مرکز بین‌المللی اصلاح قوانین کیفری و سیاست جنایی، **حبس انسان‌مدار**، ترجمه حسن طغرانگر، تهران: راه تربیت، ۱۳۸۳.
۱۳. موریس، نوروال و دیوید روتمن، **سرگذشت زندان روش مجازات در جامعه غرب**، ترجمه پرتو اشراق، تهران: ناهید، ۱۳۹۰.

۱۴. مهر، نسرین و سحر سهیل مقدم، **تأثیر خصوصی سازی بر مدیریت جمعیت کیفری**، در مجموعه مقالات برگزیده همایش ملی مدیریت جمعیت کیفری؛ نظریه رویه، تهران: میزان، ۱۳۹۹.
۱۵. نظری، محمدرضا، **مهارت های اشتغال و کارآفرینی**، تهران: مؤسسه انتشارات برآیند پویش، ۱۳۹۶.
۱۶. نوری، علی، **سماوات: سازمان های مردم نهاد آموزش و اشتغال توان یابان**، تهران: توانمندان، ۱۳۹۶.
۱۷. نهاوندی، مریم، **درآمدی بر کار و شغل (تعاریف و مفاهیم)**، تهران: نور علم، چاپ اول، ۱۳۹۳.
۱۸. یورگ آلبرشت، هانس، **کیفرشناسی کلیات و پاسخ شناسی جرم**، ترجمه حسین غلامی، تهران: میزان، چاپ سوم، ۱۳۹۹.

مقاله

۱۹. ابراهیمی، شهرام، «بازپروری عادلانه مجرمان»، **نشریه آموزه های حقوق کیفری**، دوره ۹، شماره ۳، ۱۳۹۱، صص ۱۵۱-۱۷۶.
۲۰. تیموری، فتاحه، محمود اشرافی و مسعود حیدری، «کاهش جمعیت کیفری در پرتو مشاغل انتقالی و اشتغال یارانه ای»، **فصلنامه تحقیقات حقوقی**، دوره ۲۷، شماره ۱، ۱۴۰۳، صص ۲۶۳-۲۷۹.

پایان نامه

۲۱. حبیب پروین، کریم، «مطالعه تطبیقی نظارت الکترونیکی در حقوق کیفری ایران و انگلستان»، **رساله دکتری**، دانشگاه عدالت، ۱۳۹۷.
۲۲. مهرکام، ملیکا، «مدلی بر تحلیل نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در رشد تولید ناخالص داخلی ایران با رویکرد پویایی سیستم»، **رساله دکتری**، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۴۰۰.

جزوه درسی

۲۳. نجفی ابرندآبادی، علی حسین، «حقوق کیفری عمومی ۲ (اقدامات و کیفرهای جایگزین زندان)»، **جزوه درسی حقوق کیفری و جرم شناسی**، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۹.

منبع الکترونیک

۲۴. صفائی، حامد، «گزارش نشست تخصصی راهکارهای کاهش جمعیت کیفری زندان ها در فرانسه»، **دانشگاه شیراز**، ۱۴۰۰، قابل دسترس در: <http://www.lawtest.ir>
۲۵. مس چی، علی، «معرفی صفر تا صد فرایند کوچینگ»، قابل دسترس در: <https://www.alimeschi.com/what-is-coaching>

References

Books

1. Bolk, Bernard, *Criminology*, Translated by: Ali Hossein Najafi Abrand-Abadi, 5th Edition, Tehran: Majd, 2006. (in Persian)
2. Caroline Talbot, *Essential Skills for Career Coaching*, Translated by: Mahboubeh Mazaheri, Tehran: Diamond of Knowledge, 2019. (in Persian)
3. Ebrahimi, Shahram, *The Implementation of the United Nations Minimum Rules on the Treatment of Prisoners in Domestic Law*, in: *An Introduction to Criminology of Convicts*, Edited by: Abbas Shiri, Tehran: Mizan, 2018. (in Persian)
4. Hamzeh'ei, Alireza and Maryam Mo'eini, *Unemployment Challenges and Job Creation Policies*, Tehran: Thought board, 2018. (in Persian)

5. Hassani, Mehdi and Ebrahim Nik A'ein, *Local Guide for Employment and Entrepreneurship of Drug Rehabilitation Recoverees*, Tehran: Tavan Gostar, 2019. (in Persian)
6. International Center for the Reform of Criminal Laws and Criminal Policy, *Human Rights-Based Imprisonment*, Translated by: Hassan Toghrangar, Tehran: The way of Training, 2004. (in Persian)
7. Ja'fari, Mohammad and Sajad Barkhordari, *Requirements for Production Boom with a Focus on Supports and Obstacles Removal*, Tehran: Economic Management Research Institute, 2021. (in Persian)
8. Jürg Albrecht, Hans, *Criminology: General Principles and Responsiveness to Crime*, Translated by: Hossein Gholami, Third Edition, Tehran: Mizan, 2020. (in Persian).
9. Mehra, Nasrin and Sahar Soheil Moghadam, *The Impact of Privatization on Criminal Population Management, in the Collection of Selected Papers of the National Conference on Criminal Population Management; Procedural Theory*, Tehran: Mizan, 2020. (in Persian)
10. Morris, Norval and David Rothman, *The History of Prisons: The Penal System in Western Society*, Translated by: Partow Eshragh, Tehran: Nahid, 2011. (in Persian)
11. Nahavandi, Maryam, *An Introduction to Work and Occupation (Definitions and Concepts)*, Tehran: Light of knowledge, First Edition, 2014. (in Persian)
12. Nazari, Mohammad Reza, *Employment and Entrepreneurship Skills*, Tehran: Barayand Pooysh Publishing House, 2017. (in Persian)
13. Nouri, Ali, *Samavat: Non-Governmental Organizations for Education and Employment of People with Disabilities*, Tehran: Tavanmandan, 2017. (in Persian)
14. Qajar, Mohammad; Mohammad Reza Karim Pour and Mehrdad Farajollahi, *Domestic Production Boom and National Economic Development*, Tehran: Hooshmand Tadbir, 2019. (in Persian)
15. Rahimi Mozaffari, Abdolali, *Production Boom through Supporting Iranian Goods*, Shiraz: Naderian, 2019. (in Persian)
16. Safari, Ali, *Criminology: Developments in the Foundations and Execution of Deprivation of Liberty Punishment*, Tehran: Jungle, 15th Edition, 2011. (in Persian)
17. Shakeri, Sayyed Hossein, *Compilation of Regulations Related to Prison and Prisoners*, Tehran: Majd, 2021. (in Persian)
18. Zar'ei, Ali, *New Job Opportunities in the Third Millennium*, Tehran: Dibagaran of Tehran, 2017. (in Persian)

Articles

19. Annelies Goger, David J. Harding and Howard Henderson, "Rethinking Prisoner Reentry", Volume 20, Issue 4, Available at: https://www.brookings.edu/wpcontent/uploads/2021/04/Better-Path-Forward_Brookings-AEI-report.pdf
20. Broadus Joseph, Ravett Sara Muller, "Lessons from the Replication of the Center for Employment Opportunities", 2016.
21. Ebrahimi, Shahram, "Fair Rehabilitation of Offenders", *Journal of Criminal Law Teaching*, Volume 9, Issue 3, 2012, PP 151-176. (in Persian)
22. Erin Jacobs Valentine, Cindy Redcross, "Transitional Jobs after Release from Prison: Effects on Employment and Recidivism", *IZA Journal of Labor Policy*, Volume 4, Issu 1, 2015. PP 1-17.
23. Kerry L. Edwards. "Male Offenders 'Work Experiences Preprison, In-Prison and Upon Reentry': Interactions between Work and Crime", *University of New Mexico Cornell Law School*, 2011, PP 1-317.
24. Klinker Lockwood, Susan and John M. Nally. "Racial Disparities and Similarities in Post-Release Recidivism and Employment", *Journal of Prison Education and Reentry*, Volume 2, Issue 1, 2015, PP 16-31.
25. Teymouri, Fattaheh; Mahmood Ashrafi and Mas'oud Heidari, "Reduction of Prison Population in the Light of Transitional Occupations and Subsidized Employment", *Legal Research Quarterly*, Volume 27, Issue 1, 2021, PP 263-279. (in Persian)

Thesis

26. Habib Parvin, Karim, "A Comparative Study of Electronic Monitoring in Iranian and English Criminal Law", PhD Thesis, *University of Justice*, 2018. (in Persian)
27. Mehrkam, Melika, "A Model for Analyzing the Role of Information and Communication Technology in the Growth of Iran's Gross Domestic Product with a System Dynamics Approach", PhD Thesis, *Allameh Tabatabaei University*, 2021. (in Persian)

TextBook

28. Najafi Abrand-Abadi, Ali Hossein, "Reports from Public Criminal Law II Course (Alternatives to Imprisonment)", Criminal Law and Criminology Textbook, Faculty of Law, *Shahid Beheshti University*, 2000. (in Persian)

Electronic Sources

29. Meschi, Ali, "Introduction to the Coaching Process from A to Z". Available at: <https://alimeschi.com/what-is-coaching/> (in Persian)
30. Safae'i, Hamed, "Report on the Specialized Meeting on Strategies for Reducing the Prison Population in France" Shiraz University, 2021. Available at: <http://www.lawtest.ir/> (in Persian)

*This page is intentionally
left blank.*